

Fiske & Vatten

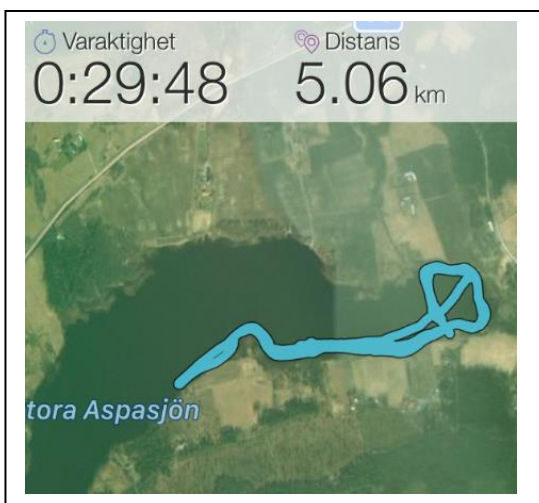
December 2016

Hösten den torra

Det är torrt ute och har så varit sedan andra halvan av sommaren. Det är torrt i markerna, inte en svamp hos mig i höst, förutom något enstaka oidentifierbart förtorkat. November brukar vara lerans tid om man som jag bor på landet, med hund, katter, höns och hästar. Det har varit mycket

bättre i år, men nu dammar det istället. (Nej, norra Örebro län, där jag bor, är inte Närke och gnällbältet, utan tillhör Västmanland.)

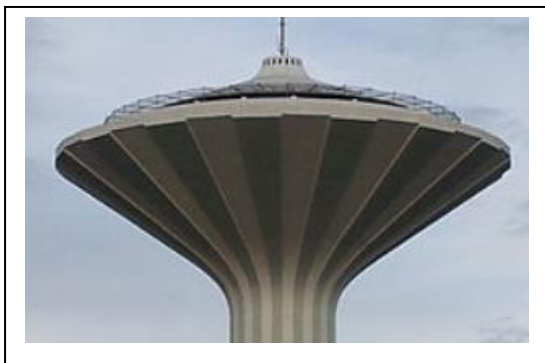
Det har knappt runnit en droppe ur mina dammar förrän nu de sista dagarna. Men nu ligger isen istället. Med låga flöden blir det snabbare fin skridskois på sjöarna. Under helgen har jag avnjutit ett par turer på långfärdsgrillorna på vår sjö. I ”vår vik” var isen i alla fall 8 cm första dagen. Andra dagen tog vi en lite längre tur, men där var isen nyare. När ispiken för varje hugg drar vatten, känns det rätt att mjukt vända om.

Vattenbrist i Örebro

Om man pratar kranvatten och Örebro, tänker många på ”Svampen”. Det är ju där kranvattnet får sitt ledningstryck. Svampen ska för övrigt snart ersättas av ett annat och nytt vattentorn. Men, det har under hösten blivit allt torrare och mindre vatten i Svartån med tillflöden, där Örebro hämtar sitt råvatten. De uppströms liggande små sjömagasinen är nu maximalt nedsänkta. Det är svårt få ur mer vatten, och man har heller inte vattendomar som medger det. Men, det kom-

munala vattenbehovet är viktigt, så då får man till nöds krama ur mer <http://www.na.se/orebro-lan/orebro/orebroarnas-dricksvatten-gar-fore-andras-behov-drabbade-vid-toften-kan-fa-ersattning> Man tappar nu minimalt med vatten i Svartån genom stan, ca 1,5 m³/s. Det är precis så att ån och fiskvägarna då håller vatten. Norconsult har hjälpt till att räkna på hur länge vattnet räcker om det inte kommer massa regn. Vi pratar i storleksordningen då mindre än 50 dagar. Fryser det på nu, och det gör det, spelar det inte så stor roll om det kommer massa snö, för det

tillför inget vatten till sjöarna, förrän det smälter till våren! Detta är ett stort orosmoment för Örebro, och man talar om nästa steg, ransonering eller sänkt vattentryck.

Fiskvägar

Inne i Örebro finns tre anlagda fiskvägar i Svartån. En vid Slussen, som gör att fisk tar sig upp via ett omlöp och uppe vid Slottet finns det två tekniska fiskvägar. Dessa har funnits i några år nu. Den vid Slussen är omkring 20 år skulle jag tro. Nu ska vi göra dom ännu bättre. Vi ska se vilka förbättringar vi kan göra, och då är det främst två frågor vi ska fokusera på. Den totala mängden vatten som går i fiskvägen, och hur fisken faktiskt finner in i fiskvägen. Vi ska också ta fram tydliga och enkla skötselinstruktioner för fiskvägarna som den kommunala förvaltningen då aldrig behöver fundera på vad, hur och när som ska göras, för bästa funktion för fisken.

Odda

Vi tog bilen och båten till Odda, på norska västkusten. Odda ligger mellan Bergen och Haugesund, mellan Hardangerfjorden och sjön Sandvinvatnet. Vi skulle multibeam-ekoloda en del av sjön. Det var en väldigt lång väg att köra, 12 timmar och 67 mil, med båt på släp och vinterförhållanden. Sjön var 125 meter djup, bara en liten bit ut från land. Det var ett problem. Ett större problem var att det var så höga berg runt, och en mycket vacker glaciär, att vi hade stora problem med att få in tillräckligt många satelliter för våra GPSer. Ja, sen i november är det ju också kallt och korta dagar. Men vi fick till slut gjort det vi skulle, med hjälp av strålkastare och pannlampor, och vi fick upp bilen och båten i den frostiga slänten med en traktor. Hemfärd över fjällen i snöyra. Långa branta serpentinförlöpor i snömodd med påskjutande båt, gjorde att jag på passagerarsätet nästan ”bromsade” genom golvet på bilen. Och i mötande bilar flinande normän som undrade vad knäppa svenskar gör på fjället

med båt på vintern! Men, vi kom hem, vi fick jobbet gjort, och vi hade kul tillsammans!

Östersjön

Jag hade nöjet att även i år kunna avnjuta Naturhistoriska riksmuseets årliga konferens Fishbase. Temat var Östersjön, med fokus på fisk. Följande fakta noterade jag:

I Östersjöns avrinningsområde bor det 85 miljoner sjödjur, alla med vattentoaletter. Men vattenreningen går framåt, och Östersjöns övergödning ser nu en svag förbättring sedan år 2000. Man ser också att medeltemperaturen har stigit med 1,5°C under samma tid. Varmare vatten ger mer fisk, och temperaturen har större inverkan än just närsalthalten. Fiskfångsten är ca 1 miljon ton årligen, och den är på nedgång. Delvis på grund av minskad närsalthalt, delvis på grund av överfiske. Fiskbalansen har också förändrats kraftigt. Nu är det mycket mer spigg, och mindre med gädda och abborre, framförallt årsungar saknas. Vi ser också nya arter, som den invasiva svartmunnade smörbulten

<http://artedi.nrm.se/fishbase/?p=60> Den har nu etablerat sig här, och förekommer lokalt mycket rikligt <http://se.depositphotos.com/109334126/stock-video-a-large-number-of-round.html> Vad det kommer att leda till, vet vi ännu inte. Mer om Östersjön finns också här <http://www.fishsec.org/>

Jag reste till..

...**Norge** för en uppföljande miljökontroll av några vattendrag där E18 (äntligen) blivit motorväg, nära Örje. Vi elfiskade bäckarna och tog bottenfaunaprov, och konstaterade att man gjort ett bra jobb med bäckomdragningen. Mer fisk, och mer flodkräftor! En starkt bidragande orsak var att man byggt botten och slänter med knytnävsstora runda naturstenar. Livsfarligt att gå på, men fina förhållanden för kräftor och fiskens

mat i form av insektslarver. Därtill, nytt personligt rekord i sunkigt hotell!

...**Italien** för att titta på fiskvägar och dammar. Första dagen såg vi resterna av en damm som brustit precis efter det att den byggts, och då dragit med sig flera byar och dödat flera hundra människor. Ett mycket dystert monument över dåligt bygge.

Vi besökte också en av Europas längsta fiskvägar, en kammarrappa. Ja, den var

lång, ja det fanns fisk i den, men nej, vi var inte speciellt imponerade. Fiskuppvandringen hade man inte speciellt bra koll på.

Sen tog vi en kort tur in i Schweiz för att titta på en riktig värstingdamm. Vi besökte Contrasdammen, en 220 meter hög damm, med ett kraftverk djupt inne i berget. Dammen är känd från inledningsscenen i en James Bondfilm, Golden Eye. Vi såg direkt att här verkligen behövdes en ordentlig fiskväg! Eller kanske inte!

Annat nytt

Om det är någon som vill åka på alla, eller några, av världens kommande fiskkonferenser, följ då denna länk <http://www.worldfishmigrationplatform.com/events/24/fisheries-related-conferences-all-over-the-world>

Vill du bygga ett fiskespö av en banan, gör då så här <https://www.youtube.com/watch?v=fQL0yG1mcTE>

Att fiska ska vara fridfullt, men det är alltid spännande se vad man lyckas fånga, mycket spännande <http://www.express.co.uk/travel/articles/692668/internet-left-shocked-man-fishing-catches-deadly-creature-catfish-viral-video>

Fisketurism

Fisketurism är en starkt växande turism. Målgrupper kan vara stadsbor, som i stället för en ”city break” en helg, vill göra massa spännande i naturen. Eller det kan vara besökare ur den stora gruppen Sverigeturistande tyskar. Denna senare grupp utgör de flesta av de som besöker oss på vår gård, vår ”Bo på Lantgård” där fiske och hästar utgör del av lockelsen <http://www.bopalantgard.se/> I vissa fall vill man ha en fiskeguide för att maximera upplevelsen.

En kollega, mer företagsam än jag, gjorde följande upptäckt, värd att dela med sig, så att allt blir rätt, och så billigt som möjligt från början:

”Jag planerar att börja guida nästa år och har kommit till en detalj i sammanhanget: momssatsen. Ringde precis Skatteverket för att kolla upp denna detalj. Det visade sig att om jag hade haft guidningen i ett motordrivet fordon t.ex. en buss, så hade momssatsen blivit 6%. Guidning när man går, cyklar och rider är 25%. Anordnar man olika typer av kultur- eller idrottsarrangemang (ute eller inne) hade den också varit 6%. Det är väl ingen riktigt som tänkt till här: men tydligt är ju att guidning utomhus i naturen har den högsta momssatsen.

Norconsult idag

Vi jobbar mycket med besiktningar och klassningar av dammar. I andra uppdrag hjälper vi till att lagligförklara vi dammar som saknar tillstånd och villkor. Och i vissa uppdrag river vi ut dammar, ofta sådana som saknar tillstånd, och där det är smartare att ta bort hela dammen, än söka lagligförklaring och driftsvillkor.

Det som tyvärr kan inträffa i sådana processer är att olika intressen ställs mot varandra. Närboende är ofta förtjusta i en damm och vattenspegel, men dammägaren kanske inser att risker och kostnader gör att utrivning är bäst. Fiskevårdsintressen talar ofta för utrivning, men kanotister gillar vattenspeglar. Likaså kan naturvårdsintressena ställas mot kulturintressena. Detta kan vara jobbigt för alla inblandade. Men, då vägen framåt handlar om att ta frågan genom Mark- och Miljödomstolen, så är det ju där allt bestäms och lagstiftningen tolkas.

God Jul

Vi är också mycket bra på att planera, rita och anlägga fiskvägar förbi dammar. I dessa olika uppdrag är ibland beställaren en myndighet, som kommun, Länsstyrelse eller Naturvårdsverket, i andra fall är beställaren en liten eller mycket stor kraftverksägare.

Till helgen är det dags att lägga vildsvinsskinkan i saltlake, och sen är det snart Jul.

Jul och vattenhälsningar

Björn Tengelin

Fiskeribiolog Miljökonsult

Norconsult AB

Stortorget 8

SE-702 11 ÖREBRO

SWEDEN

Tel: +46 (0)19-611 91 38

070-693 04 88

bjorn.tengelin@norconsult.com

www.norconsult.se

>((((((o>R<o))))))<

